

Les a člověk ve 21. století aneb: Kdo vlastně potřebuje koho ?

Mnoho se o funkci lesa nebo potřebě lesa dozvíme z knih, mnoho si přečteme v časopisech, mnoho se naučíme ve škole. Ale abychom skutečně pochopili důležitost lesa a také náš vztah k němu, měli bychom vycházet z toho, co je nám nejbližší. Co denně vidíme a kde se o víkendech touláme. Z lesů v našem okolí.

Co o našich lesích víme? A co ještě ne? A co je to za energii, která vytváří pocit klidu a pohody pokaždé, když vstoupíme do tohoto kouzelného světa? Procházím se tiše lesem a v hlavě se mi tvoří otázky, na které sama odpovědi neznám. A protože žiji v Příbrami, rozhodla jsem se vydat s několika takovými otázkami za člověkem, který mi je snad pomůže zodpovědět. Pan ing. Chytka je ředitelem firmy Městské lesy Příbram s.r.o., která sídlí v Podlesí, přímo na úpatí Brdských lesů. Že pan Chytka nesedí jenom za ředitelským stolem, dokazuje i jeho neustále zablácené služební auto, které často vídávám na lesních cestách v celém okolí města Příbram. Moje nejistota se ihned po prvních větách pana Chytky rozplynula a náš rozhovor se proměnil v zajímavé povídání.

Foto: reportérka Sára po rozhovoru s panem ing. Chytkou

Pane inženýre. Dřevo patří do kategorie tak zvaných obnovitelných zdrojů. Z pálení dřeva v různé podobě pochází více než desetina vyrobené energie na naší planetě. Když se ale zamyslíme nad tím, že strom roste mnoho desetiletí a lesů na celém světě ubývá, nemělo by se podle Vás začít se dřevem šetřit? Jak vidíte les jako člověk a jak ho vidíte jako vedoucí firmy, která se živí prodejem dřeva?

Nejprve bych se chtěl zabývat mylným tvrzením, že lesa ubývá. Naopak. Celkově zalesněných ploch v České republice i v celosvětovém měřítku v každém případě přibývá. Nejvíce se na tom podílí evropské země a země bývalého Sovětského Svazu, kde se v dřívě lidmi osídlených oblastech les sám svévolně začíná rozšiřovat. Co se týká šetření se dřevem jako se surovinou, tak určitě by se s ní mělo, i když je obnovitelná, šetřit. To bychom si měli všichni uvědomit. A jak já osobně vnímám les? Když se dívám na les jako uživatel, který jde do těchto míst na procházku, je pro mě les daleko atraktivnější, nežli pohled na zastavěnou krajinu. Les je vlastně jediný ostrůvek klasické přírody, který nám tady z mého osobního pohledu ještě zůstává. Jako zástupce firmy vidím i stranu hospodářské využitelnosti lesa a s tím i potřebu jeho zachování do budoucna a všechnu tu práci s tím spojenou.

Co všechno nám lidem a celkově celé přírodě poskytuje les?

Les nám poskytuje v první řadě surovinu, která se dá použít od topení až po požitkové věci v nábytkářství, poskytuje nám kyslík a je v rámci fotosyntézy největším zdrojem kyslíku na zemi. Poskytuje nám prostředí pro sport a rekreaci, dále nám pak slouží jako nejlepší hospodář z životního prostředí, co se vody týče. Dokáže ji totiž nejen dobře zachytávat, protože koruny stromů kryjí půdu

a voda se v lesích tolik nevypařuje, ale i pomalu opět vypouštět do přírody zpět. Mezi další patří zcela jistě i pocitové věci, asi každý z nás se rád cítí dobře, což je vjem, který v lese většina z nás má. Je také domovem mnoha zvířat, ptáků a živočichů.

Z velmi zjednodušeného pohledu by se dalo říct, že lidé tedy les využívají k velikým ziskům a samozřejmě k vlastnímu potěšení. K turistice. S ní je spojené neustále větší znečišťování lesa. Co by se mělo podle Vás dělat, aby se zlepšil náš vztah k lesu a přírodě jako takové?

Nejvíce odpadků nám do lesa přinesou samotní návštěvníci lesa nebo spoluobčané, kteří bydlí v jeho blízkosti. Tento fenomén je střeoevropský. Obyvatelé bývalých postkomunistických zemí to mají stále ještě tak nějak v sobě zakořeněné, že musí ten svůj s prominutím bordel odklidit někam do strouhy nebo do lesa, místo aby ho odklidili tam, kam mají. Co s tím udělat? Jedině výchovou od mala, výchovou dětí by se to dalo zlepšit, protože ty starší generace už asi nikdo nepředělá, ač zde máme sběrné dvory, kam lze odvézt v podstatě úplně všechno a bezplatně. No a co se turistů týče, tak věřím, že většina z nich jsou slušní lidé, ale jak začne houbařská sezóna, mnoho se změní. Ráno všichni vyráží s košíkem v ruce a v něm leží nějaká ta svačinka v podobě sušenek a pití v plastových lahvích a vrací se z lesa s košíky plnými hub, ale ani obal od sušenky ani plastovou láhev u nich nevidím. To vše zůstává někde v lese pohozené. Víte, kdyby se nápoje začaly prodávat ve vratných obalech, tak už jenom z ekonomického hlediska by si je všichni brali zpět domů. My dvakrát do roka děláme velký úklid, hlavně na cestách u závor. Odpad musí ze zákona odklízet na vlastní náklady majitel lesa, který je tak vlastně potrestán za něco, co nespáchal. Dopláci tak na spoluobčany, kteří nevědí, jak se v přírodě slušně chovat.

V minulosti se prý s lesem zacházelo šetrněji. Co si o tom myslíte Vy?

Co se týče strojů, tak samozřejmě doba pokročila, koníka dneska už jen tak někdo nemá. Ale hlavním důvodem pro využívání strojů je ekonomika. Tyto stroje jsou mnohem produktivnější, výroba je tak lacinější a rychlejší. Ekonomika dnes ovlivňuje úplně všechno a tak ovlivňuje i lesní hospodářství. Bohužel jsme se zatím nedostali k tomu, aby každý návštěvník lesa za svoji návštěvu majiteli zaplatil ... až se k tomu dostaneme, nebudeme muset kácet lesy. Ale i les má svou hodnotu do určitého věku a pak tu hodnotu ztrácí. Například smrk má hranici sta let. Stejně jako člověk od určitého věku chřadne i les začne umírat. Oslabené porosty jsou potom napadány škůdci, jako je kůrovec nebo i silnějšími větry, takže tak i tak by se tento les následně bez ekonomického zisku rozpadl. Je to normální vývoj a samozřejmě místo toho, aby se nechal les dožít, získáme z něj tu ekonomickou hodnotu, kvůli které les pěstujeme. Zkusil bych Vám to přirovnat k zemědělské výrobě. Když dozraje pšenice, také asi neřeknete zemědělci, proč jí nenechá na poli ptáčkům či přírodě. Pěstování obilí i lesa, to je normální vytváření nějaké komodity, v tomto případě peněz, které ovládají chtít nechtít celý náš život. Zemědělec má cyklus dozrávání roční a my ho máme stoletý. Myslím, že bych to nemohl lépe vysvětlit, nežli tímto přirovnáním.

Slyšela jsem mnohokrát, že lesy byly v minulosti daleko hustší, kde rostl mech, roste dnes tráva, a že se les po vykácení vždycky uklidil od větví. Sama při výletech vidím, že se to všude nedělá.

Tak hned k otázce čistění. Na čistění lesa jsou dva pohledy. Když všechno uklidíme, všechny ty větve, v porostu, který zůstává, kde provádíme pouze prořezy, aby les lépe rostl, tak tady potřebujeme udržet živiny a musíme se postarat o to, aby je tam les neustále měl. Jestliže les kácíme takzvaně naholo, to je ten druhý pohled, tak do nepřipravené paseky zasázet stromečky nemůžeme a musíme větve uklidit. Nejčastěji se v dnešní době tento úklid provádí tak, že se větve vyvezou z lesa, kde se seštěpkují a tyto štěpky se použijí na energetické účely. V neposlední řadě tento úklid je důležitý i k tomu, abychom si k malým stromečkům zbytečně nezanášeli žádné škůdce, především různé druhy lýkožroutů. Ohledně toho jestli roste v lese tráva nebo mech, pohled je na to dvojitý. Mohl bych Vám to přirovnat k oblasti například Drkolnova. Je zde stovacetiletý les, pouze stromy a jehličí. Když se zde udělala paseka, na které vyrostla tráva, malé stromečky, nějaká malina a ostružina, no a najednou je zde k vidění zajíc, srnka, objeví se i liška, k tomu samozřejmě ptáčky, protože se mají kam schovat před člověkem. V tom hustém lese, kde je jenom mech a jehličí, tak i když je hustý a tmavý, zvířata se nemají schovat kam. Člověk je všude. Dnes je člověk nerozpínavější živočich na zemi a je nutné vytvořit podmínky pro zvířátka, aby se před ním, jako před predátorem nebo byť jen tím obtěžovatelem, mohla a měla kam schovat.

Proč se již nevyužívají k práci v lese koně?

Naše firma koně ještě stále používá. Kůň z mého pohledu do lesa pořád patří, ale jak již bylo řečeno, ekonomika dnes vládne i v tom lese a použití koně je v dnešní době velice drahou záležitostí. Bylo by to jiné, kdyby hospodaření v lese bylo ohodnoceno nejen prodejem dřeva, ale i nějakou přidanou hodnotou, což je v tomto případě turistika. Majitel nemůže stále něco platit ze svého na úkor svého zisku. Ale i tak se každý správný hospodář snaží být ke svému lesu co nejšetrnější. Po technice zůstanou koleje, s tím souhlasím a v tu chvíli na to není hezký pohled, ale zároveň musím dodat, že takto poškozená místa musí živnostník, který zde pracoval, dát vždy do původního stavu. To je v každé smlouvě zakotvené.

Zůstává pokácené dřevo z městských lesů města Příbram v našem regionu na další zpracování nebo se prodává v nezpracované podobě dál?

Po skácení dříví z něho děláme sortimenty, které dále nabízíme odběratelům. Prakticky se dá říct, že dřevo dodáváme skoro sto procentně pouze českým zpracovatelům. Každý strom se rozřeže na sortimenty, které jsou nejlépe zpeněžitelné.

Les je domovem mnoha druhů zvířat a ptáků. Mohl byste mi jmenovat nějaké zvíře nebo ptáka, který není pro nás až tolik běžně k vidění a který žije v Brdských lesích? A také by mě zajímalo, jestli tu skutečně žije kulíšek nejmenší nebo ledňáček?

Tak samozřejmě kulíška nejmenšího jsem viděl, ten tady žije, ale přes den ho nevidíte. Ze sov je tu hojně zastoupen i výr velký, vyskytují se tu všechny druhy kalousů, můžete zde pozorovat i tančící sluku na obloze. Klasický datel je tu slyšet i vidět velice často na rozdíl od jiných lokalit. Podél Litavky v oblasti pod Dušníkama potkáte i vašeho ledňáčka. Zaručeně. A z těch běžných a klasických zvířecích druhů je to asi prase divoké, které se nám cpe pomalu všude a asi se nám tu bude množit ještě víc.

Existují nějaká sdružení, která pečují o les, popřípadě i o zvířata v něm? A existuje nějaká lesní policie, která pomáhá život v lese i les samotný chránit?

Nejvýznamnější pečovatelé, i když se to někomu nelíbí, jsou myslivci. Asi jediní pečují nějakým způsobem o les i zvířata a to nejen tím, že o tom pouze povídají, ale snaží se přírodě, po té co si něco vezmou i něco dát, něco vrátit. Máme i různé ekologické skupiny, ale to je třeba zeptat se někde jinde. Včelaři! Bez včel by byla celá krajina i les o mnoho chudší. A včely v dnešní době včelaře potřebují, protože by v přírodě hlavně kvůli různým nemocem už asi bez jejich péče nepřežily. Co se týká lesní policie, zákon nám dává možnosti zřizovat jak lesní stráž, tak i mysliveckou stráž, které je dána teoretická možnost sankcionovat lidi, kteří chtějí všeobecně ubližovat lesu, bohužel abyste někoho mohla legitimovat, musíte být policistou. Slušní lidé nepotřebují upozorňovat a ten opravdu neslušný člověk, pro toho ani takové autority jako je policie nic neznamenají, takže samozřejmě ani odznak strážce pro něj nic neznamená a je, abych tak řekl, v té chvíli možná až na škodu.

A nakonec Vám položím otázku, která je hlavním tématem mého rozhovoru a kterou bychom si všichni měli položit asi jako první. Potřebujeme les my víc než on nás? A potřebuje les vůbec nás?

Určitě my potřebujeme les více, než on potřebuje nás a samozřejmě nás by nepotřeboval, ale toto je otázka na les, jak ho vidíme nyní. Kdybychom si dali otázku, jak les vypadal předtím, než do něho vstoupil člověk, tak bychom les takto, jak ho vidíme dneska, nemohli vidět. Takže, ten les, který jsme si tu během staletí vytvořili, ten toho člověka potřebuje. Bez něho by na některých místech degradoval, na některých místech by byl, na některých nebyl a teď je otázka, komu by to vadilo. Kdyby nebylo člověka, tak asi nikomu. Pak by ale tato otázka neměla žádný smysl. Člověk patří také do přírody, chtít nechcít i se svým kladným nebo negativním vlivem na ní, to tak prostě je. Dnes není prakticky na zemi žádné místo, které by nebylo člověkem ovlivněno. Takže les by určitě mohl bez člověka existovat, ale nebyl by v té podobě, v jaké je dnes. Byl by to nějaký surový les, který by byl místy obsazen keři, byl by asi, kdyby se nezapojil člověk i možná takový surovější a divočejší, ale bez člověka...bez člověka by nebyla ani tadyta otázka.

Pane Chytka, děkuji Vám za rozhovor a přeji co nejméně škůdců ve vašich lesích

Po skončení rozhovoru jsem si před odchodem ještě chvíli povídala s panem Chytkou, člověkem o kterém se v jeho okolí šušká, že v jeho těle koluje zelená krev, o všem možném ohledně přírody a kdyby nebylo již tak pozdě a kdyby to nebylo nezdvořilé, zdržela bych ho určitě ještě o hodně déle. Najednou jsem měla totiž otázek plnou hlavu. Bohužel, čas byl neúprosný. Ale i přesto jsem se ještě stačila dozvědět, že Městské lesy spolupracují s jinou základní školou v našem městě a v rámci této spolupráce pořádají výlety do přírody spojené s úklidem lesa s myšlenkou, že když se někdo musí desetkrát ohnout pro papírek nebo plastovou láhev kvůli hlouposti někoho jiného, sám si na to později v lese při procházce vzpomene a tu svou láhev odhodí až doma do koše. A tato myšlenka se mi skutečně zalíbila. Protože, jak jsme se dozvěděli, my potřebujeme les více nežli on nás, ale bez nás, bez naší péče a slušného chování k němu by mohl zaniknout. Tak kde jinde začít, než místo mluvení o pomoci vyrazit skutečně pomáhat!

----- celý rozhovor naleznete v příloze ZDE -----